

60 éves az önálló gyógyszerészképzés Csehországban és Szlovákiában

60 years of the individual pharmacy education in the Czech and Slovak Republic

Dr, Ambrus Tünde PhD

Department of Applied Pharmacy, Faculty of Pharmacy

University of Veterinary and Pharmaceutical Sciences Brno

tunde.ambrus@gmail.com, ambrust@vfu.cz

Initially submitted October 05, 2012; accepted for publication December 15, 2012

Abstract:

The article is paid to the history of the pharmacy education in the former Czechoslovakia. After establishment of Czechoslovakia, in years 1918–1938, the university education of pharmacists was realized by the Charles University in Prague. The individual Faculties of Pharmacy were established by government regulation in 1952 within the Masaryk University in Brno and Slovak University (today`s Comenius University) in Bratislava. In 1960, after cancellation of the Faculty of Pharmacy in Brno, the Faculty in Bratislava became the only for the whole Czechoslovakia. Later, in 1969, the Faculty of Pharmacy of Charles University in Hradec Králové was created. In years 1977–1990, the study was realized in three fields, general, clinical and technological pharmacy. Today in the both republics are two pharmacy schools, in Hradec Králové and Brno, Czech Republic, and in Bratislava and Košice, Slovak Republic.

Kulcsszavak: gyógyszerészképzés, Gyógyszerésztudományi Kar, Csehország, Szlovákia

Key words: pharmacy education, Faculty of Pharmacy, Czech Republic, Slovak Republic

---

Csehszlovákia 1918-as kikiáltását követően az ország egész területén a gyógyszerészképzést a prágai székhelyű Károly Egyetem látta el mindkét – cseh és német – tanítási nyelvű tagozatán. A képzés kétéves ciklusokban valósult meg, előfeltétele 1920-tól az érettségi vizsgával végződő nyolcéves gimnázium elvégzése és két év gyógyszerértári gyakornoki idő letöltése, valamint az azt követő gyakornoki vizsga sikeres letétele volt.

A szakma képviselői számára már a két világháború közötti években egyértelművé vált, hogy a gyógyszerészeti tudományok és a gyakorlat gyors fejlődésével a kétéves egyetemi képzés nem képes lépést tartani. A korabeli szakmai-érdekvédelmi folyóiratok hasábjain ismételen jelenik meg a téma és több kezdeményezés, amelyek a gyógyszerészképzés reformját, fejlődési lehetőségeit ismertetik. Mindezt a gyógyszerészet és a gyógyszerértárok komplex reformjának keretén belül, oly módon, hogy szem előtt tartják a szakma és az egész társadalom érdekeit (Dvořáček 1921).

Több hozzászóló írásában jelenik meg annak a kérdése, hogy a gyógyszerértári gyakorlat megelőzze-e az egyetemi képzést, vagy annak szerves részévé váljon, ill. kövesse azt. A szerzők felsorakoztatják a probléma megoldására irányuló nevelési, szakmai és gazdasági érveket, ugyanakkor a jövőbeni gyógyszerészek szakmai kvalitása érdekében a pedagógiai szempontokat helyezik előtérbe, amelyek értelmében a gyakorlat az elméleti oktatást kell hogy kövesse (Vrtiš 1921; Bábik 1931).

Annak ellenére, hogy több alkalommal került terítékre az gyógyszerészek egyetemi képzésének négy évre történő meghosszabbítása, Csehszlovákia 1938-ban bekövetkezett felbomlásáig nem történt ezen a téren érdembeli változás (Kučerová 1983). Furcsa módon az önálló Szlovák Állam 1939-es létrejötte jelentett e téren bizonyos előrelépést. Mivel az újonnan megalakult állam területén lévő pozsonyi egyetem nem biztosította a gyógyszerészek oktatását, a Cseh-Morva Protektorátusban pedig bezárták a cseh nyelven oktató főiskolákat, a pozsonyi Szlovák Egyetemen (1919-től 1939-ig és 1954-től napjainkig Comenius Egyetem) már az 1939/1940-es tanévtől megkezdődött a szlovák nyelvű gyógyszerészképzés. Ez a gyorsan bevezetett képzési rendszer még kétéves volt, az elsőévesek a Bölcsészstudományi Kar, a másodévesek az Orvostudományi Kar hallgatói voltak. A következő, 1940/1941-es tanévtől kezdődően viszont, már az Orvostudományi Kar égisze alatt, beindult a hároméves képzés, amelyet egyéves gyógyszerértári gyakorlat előzött meg (Rusek, Kučerová 1967). Ez volt tehát az első lépés, amely az egyetemi képzés bővítéséhez vezetett.

1945-ben, a második világháború végeztével és Csehszlovákia határainak helyreállításával új helyzet adódott, amely megoldást követelt. Azok a hallgatók, akik a háború miatt nem tudták elkezdni, vagy folytatni és befejezni tanulmányaikat a prágai egyetemen, újra beiratkozhattak a cseh nyelvű, kétéves képzésre. A Károly Egyetem befogadóképessége nem tette azonban lehetővé a nagy számú gyógyszerész-jelölt oktatását, így 1945-ben a morvaországi Brünnben (Brno), a Masaryk Egyetem Természettudományi Karán is megnyitotta kapuit a kétéves gyógyszerész-tanfolyam (Šaur 1945). Az ország egész területét tekintve 1945 és 1948 között így kétféle képzésforma létezett egymás mellett: míg Prágában és Brünnben kétéves volt a gyógyszerészek képzése, Pozsonyban három évig tartottak az egyetemi tanulmányok. Egyértelmű volt a képzés egységessé tételének szükségessége, és nem várható tovább a képzési idő meghosszabbítása sem.

1948. július 20-án szavazta meg a Csehszlovák Nemzetgyűlés a 190. számú, gyógyszerészképzésről szóló törvényt, amelynek értelmében a képzés időtartama négy évre emelkedett, a képzést pedig a prágai, brünni és pozsonyi egyetemek orvostudományi karai biztosították. Az oktatás ebben a formában azonnal, az 1948/1949-es tanévtől indult meg (Zákon č. 190/1948 Sb.). 1950-ben a 81. számú kormányrendelet megszüntette a gyógyszerészképzést a prágai Károly Egyetem Orvostudományi Karán (Vládní nařízení č. 81/1950 Sb.), ettől kezdve tehát Brünnben és Pozsonyban biztosították a képzést.

Hatvan évvel ezelőtt, az 1952. augusztus 19-én elfogadott 40. számú kormányrendelet értelmében, 1952. szeptember 1-i hatállyal jött létre a két önálló Gyógyszerésztudományi Kar a brünni Masaryk Egyetemen és a pozsonyi Szlovák Egyetemen (Vládní nařízení č. 40/1952 Sb.). Az intézmények fennállásának első éveit a tanulmányi program kidolgozása, a személyzeti állomány biztosítása, a karok intézeteinek (később tanszékeinek) létrehozása, azok szakmai és oktatási irányvonalának meghatározása jellemezte. A tanulmányaikat 1952/1953-ban megkezdő hallgatók képzése az iskolarendszer általános megváltozásának következtében ötévesre módosult, ami lehetővé tette a komplex természettudományos, klinikai és gyógyszerészeti ismeretek oktatását. A gyakorlati oktatás szoros együttműködésben zajlott a gyógyszerertári hálózattal és az állami tulajdonú gyógyszeripari vállalatokkal. Brünnben 1960-ban megnyílt az Egyetemi Gyógyszertár, amelynek létrehozását már 1953-ban kezdték előkészíteni (Solich és mtsai 1966).

A brünni Gyógyszerésztudományi Kart 1960-ban, politikai döntés eredményeként, a 120. számú kormányrendelettel megszüntették (Vládní nařízení č. 120/1960 Sb.). A kar

hallgatói és oktatóinak többsége Pozsonyban folytatta tanulmányait ill. munkáját. A pozsonyi intézmény ezzel az elkövetkező években, egészen 1969-ig, egyedülként biztosította a gyógyszerészek egyetemi képzését Csehszlovákiában. A képzett gyógyszerészek hiánya, valamint az országban lezajlott politikai-társadalmi változások következtében, a cseh országrészben 1969-ben nyitottak meg egy újabb Gyógyszerésztudományi Kart, mégpedig a prágai Károly Egyetem kötelékében, kihelyezett karként Hradec Králové városában (Vládní nařízení č. 100/1969 Sb.).

A képzésben újabb jelentős változás a 20. század 70-es éveinek második felében következett be. Ebben az időben a gyógyszerészek mintegy háromnegyede a lakossági és intézeti gyógyszerellátás területén, tehát gyógyszertárakban dolgozott, egynegyede pedig a gyógyszerkutatás, -gyártás, -kereskedelem, -ellenőrzés és oktatás területén tevékenykedett. A gyógyszerészeti tudományok fejlődése, az új interdiszciplináris tudományágak kialakulása, valamint ezek gyakorlati alkalmazása, a korabeli reform alkotóinak elképzelése szerint, már az egyetemi képzésen belüli szakosodást igényelt. Az új képzési rend az 1976/1977-es tanévben lépett életbe, amelynek értelmében három különböző profilú képzés indult be a két csehszlovákiai gyógyszerészkaron: a 4 éves általános gyógyszerész és az 5 éves klinikai valamint technológus gyógyszerészképzés (Solich és mtsai, 1978).

A kapcsolódó egészségügyi miniszteri rendelet értelmében az általános gyógyszerészek a gyógyszerellátás és -kereskedelem, a klinikai gyógyszerészek a kórházak klinikai farmakológiai osztályain, biokémiai, mikrobiológiai, toxikológiai laboratóriumokban, a technológus gyógyszerészek a gyógyszerkutatás, -gyártás és -ellenőrzés területén voltak alkalmazhatók (Vyhláška č. 77/1981 Sb.). A háromszakos képzésnek, annak eredeti és pozitív volta ellenére, korán megmutatkoztak az árnyoldalai is. Minden igyekezet ellenére a munkaerőpiac és a diplomások száma nem igazodtak egymáshoz, ezért sokan különbözeti vizsgát kellett tегyenek, hogy elhelyezkedhessenek a gyógyszerészet más területén. Ezt a képzési formát az 1990/1991-es tanévtől kezdve váltotta fel ismét az egységes, ötéves gyógyszerészképzés, amely a mai napig érvényesül Csehországban és Szlovákiában.

A teljesség kedvéért el kell modani, hogy az 1989-es rendszerváltozást követő években először 1991-ben, még Csehszlovákiában jött létre – Pozsony és Hradec Králové mellett – a harmadik kar Brünnben. A Csehszlovákia kettéválását követő időszakban Kassán, 2006-ban indult meg a gyógyszerészek egyetemi képzése.

Évtizedek munkája és tapasztalata, valamint a gyógyszerészetnek a társadalomban megváltozott szerepe voltak azok a tényezők, amelyek a második világháború utáni években elősegítették az egyetemi gyógyszerészképzés teljessé válását és az önálló gyógyszerésztudományi karok létrejöttét. Az egykori Csehszlovákia területén 60 éve, 1952-ben alakult meg, azóta folyamatosan, megszakítás nélkül a pozsonyi Comenius Egyetem Gyógyszerésztudományi Kara működik, de gyógyszerészképző helyeket az elmúlt időszakban további egyetemeken is létesítettek.

Irodalom

- BÁBIK, J.: *Prax pred univerzitou a či po univerzite?* Slovenský lekárnik 1 (1931): 2.
- DVOŘÁČEK, F.: *Reforma studia.* Věstník Svazu československého lékárnictva 15 (1921): 37–38, 112–113.
- KUČEROVÁ, M.: *Snahy o reformu farmaceutického štúdia v ČSR v rokoch 1918–1938.* Farmaceutický obzor, 52 (1983): 179–183.
- RUSEK V., KUČEROVÁ M.: *Farmaceutické štúdium na Univerzite Komenského v Bratislave (1939–1960).* Acta Facultatis Pharmaceuticae Bohemoslovenicae Suppl. I (1967): 39–65.
- SOLICH, J. és mtsai: *A gyógyszerészképzés reformja a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban.* Gyógyszerészet 22 (1978): 363–370.
- SOLICH, J. és mtsai: *Fünf Jahre der Fakultätsapotheker in Brno.* Acta Facultatis Pharmaceuticae Bohemoslovenicae Tom. XII (1966): 215–225.
- ŠAUR, J.: *Zavedení farmaceutického studia na Masarykově universitě v Brně.* Časopis českého lékárnictva 1 (1945): 113–114.
- Vládní nařízení č. 81/1950 Sb. o některých změnách v organizaci vysokých škol.*
- Vládní nařízení č. 40/1952 Sb. o dalších změnách v organizaci vysokých škol.*
- Vládní nařízení č. 120/1960 Sb. o změnách v organizaci vysokých škol.*
- Vládní nařízení č. 100/1969 Sb. o zřízení farmaceutické fakulty University Karlovy v Praze a o změnách v organizaci Vysoké školy chemickotechnologické v Praze.*
- VRTIŠ, M.: *Praxe před nebo po studiu?* Věstník Svazu československého lékárnictva 15 (1921): 236–238.
- Vyhláška č. 77/1981 Sb. o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví.*
- Zákon č. 190/1948 Sb. o lékárnickém studiu.*